

dogodivščina se ne dá ustaviti, in namen je zmirom le človestvo, ki se pomikuje naprej do svojega namena.

Ravno tako važno je, kedar pregledujemo duha in značaj kakega ljudstva; ni pa zadosti, da nekatere zunajnosti in posamesne prigodbe poverh pogledamo, temuč globokeji moramo poznati zgodovino, ker ona je zapisala zvesto vso narodovo osodo, in je sedajnost sternila s preteklostjo. Tako zvemo potrebe ljudstva in spoznamo, kako da obračamo svoje moči njemu na korist in blagor. Ljudstva, ki so se spoznala in zavedela v svoji zgodovini, so nam postala zgled v občudovanje in posnemanje.

Zgodovina pa tudi duha razveseljuje. Ali se ne bo človek radoval stopivši v veliko dvorano, v kateri ima pred sabo naj boljše ljudi vseh časov, kjer najde sebi prijazne može, dasiravno jih ločijo stoletja. Mlajši prijatelj začuje tukaj starejšega, njegov zgled zbuja v njem sklepe, in ga navdušuje v djanje. In kako podučivna je tudi zgodovina! Tukaj vidimo, kaj doseže premišljena stanovitnost, kaj stori blago prizadetje za pravično reč, kakšen sad dozori, kjer se postave spolnujejo in se ljudstvo derži Boga in vere; nasproti pa tudi vidimo, kako opesajo velika kraljestva po samopašnosti, kako venejo mogočni narodi po samopridnosti, kako zabredejo posamesni, ki le gledajo na svoj lastni dobiček, in celoto potegnejo sabo v brezno, in kako poslednjič razpertija vse pokončá. Tukaj se tudi učimo, da vse, kar se godí na svetu, se ne godí kar po slepi osodi ali nevteljivi sili, marveč spoznamo, da neskončno modro bitje — Bog — vlada svet po večnih postavah.

Koristna je tedaj zgodovina mlademu človeku, ker mu že v mladosti vsadi drevo, od ktereга v moških letih sadja pričakuje; zato se mora mladost že zgodaj, ko se začinja duh razvijati, vpeljati na zgodovinsko polje. Ze mlad človek naj spoznava, kaj more doseči človek v dobrem in slabem, kam pripelje človeka stanovitnost in nevtrudljivo prizadevanje, kam ga pa tudi zvodi omahljivost, samopašnost in strast.

Zemljepisje v ljudski šoli.

(Dalje.)

J. Kterih rud se pa nahaja naj več na Kranjskem?

O. Nahaja se različnih rud na Kranjskem.

1. Živo srebro se dobiva v Idriji, v daleč slovečem rudniku na Kranjskem in naj večjem v Evropi izvzemši Almaden na Španjskem. Deblo ali zaloga rude je 800⁰ dolga pa 145⁰ globoka. Dobiva se pa ruda v pisanem peščencu ali pa ravno pod njim na globokih skladih smolnih skrlnikov.

V idrijskih rudnikih dela po 500 — 600 mož, ki se versté v službi, 2 mašini na paro in 11 mašin na vodo z močjo 88 in 120 konj in pa železnica 3800⁰ dolga podpirajo delo v jami. Idrijski rudniki dajo po 300.000 — 700.000 centov rude na leto.

2. Svinec je po Kranjskem mnogo razširjen, in nahaja se po Gorenskem in Dolenskem v dolomitnih in triasnih apnencih, združen s cinkovcem in kaluminom. Kopljejo ga pa sedaj le še v Knapovšah. Drugi rudniki so pa čiasno zapuščeni, pa tudi rudnik v Knapovšah že zeló pojema.

3. Od leta 1850. kopljejo na Kranjskem tudi kuprene ali bakrene (slov. medne) rude, ki se precej pogostoma nahajajo v deblih in gnejzdih triasne tvorbe kakor pisane rude in prodniki na gornji Poljanščici in doljni Sori pod Škofjo Loko in nad doljno Savo pri Kamenici blizo Vač. Kufrenih rud se je dobilo l. 1867. 113.500 ct., ki imajo po 1½ % bakra v sebi.

4. Naj imenitnejši za deželno gospodarstvo je dobitek železa. Kraji pa, kjer se železne rude nahajajo po Gorenskem, so zeló različni od onih na Dolenskem; na Dolenskem so jim okoliščine celó nevgodne.

a. rude na severo-zahodnem Gorenskem pod Karavankami so jeklenične, in imajo 34 % železnatosti v sebi. Spadajo te rude pod okrožje savskih pa javorniških plavilnic. Jeklenec savskega okroga je v mogočnih deblih večkrat 80⁰ na dolgo, 30⁰ na visoko in pa 8⁰ močen; ruda javorniškega okroga je pa mnogo bolj pretergana. Od tod pride, da je tukaj pridobitek drag, da ni zmirom enolik, tako rekoč bolj naključbi ali sreči podveržen. Rude bistriškega okraja v Bohinji, ravno tako tudi rude, ki se topé v kropenskih, železnških in kamnogorskih plavših ali plavilnicah, so lečnati ali kroglasti rjavci (Bohnen-erze), imajo sicer po 30—50 % železa v sebi; čeravno je pa ruda bogata, vendar se rudarjenje javalne izplača; cent rude pride na 45—50 kr., v savskem okrožji pa samo na 25 krajcarjev. Vzrok te visoke cene je, da so rudniki zeló raztreseni, v nekterih krajih silno globoki, in da je rudna zaloga prav malo široka. Poleg tega je še čas za kopanje kratek, (skoro samo

po leti), ruda se mora dostikrat od posestnikov kupovati, od rudniških mer so veliki davki; te okolnosti so pa zelo napoti, da se po pravilnicah v teh krajih več železa ne izdeluje.
(Prih. dalje.)

Stari in mladi Slovenec.

Obadü.

O. Obadü je oestrus, obada pa calumnia.

S. Pervo iz obosti - obadati pungere, cornu petere, in drugo, ako ne tudi iz te korenine, pa iz obvaditi, ovaditi (v. VI, 9). Brenclj le brencia ali brenči in obira, obad pa in človek, kateri obrekuje, obada in obode, da je hudo. Obadljiv je calumnians, obaditelj, obadnik calumniator.

O. Vjema se s tem oblogü a) septum, ager; b) calumnia, obložnikü calumniator, obložna slovesa, reči itd.

S. Uno iz obložiti - oblagati, to pa iz oblagati, stsl. oblüglyg - ati - ovati - avati, iz laž, rus. lož, ktera vselej tiči v obrekovanju; nsl. mi kaže pisati oblažnik ali obležnik.

Obedü.

O. I obedi f., obidici, obodü - dicit, oboda f. annulus, obediinja torques; cf. bulg. obeci (obici in aures) i venci; obodü serb. margo, rus. septum.

S. Kakor obara custodia, obaričinü custos, obarovati; za obvara, obvarovati, oblača, obleklo za obvlača, obvleklo; se piše i obed - obod za obved - obvod iz obvesti - obvoditi; nsl. obvod, obod Einfassung des Siebes; Umkreis, Zarge (lašta).

Obličiti.

O. Tudi obličati - evati ostendere, arguere, deonestare, accusare, ignominiae exponere, obličiti - evati formam reddere, obličje similitudo, facies, obličaj figura, obličinü similis, conspicuus.

S. V prvem pomenu je obličiti - ati tedaj, kar nsl. očitati komu kaj (vorwerfen, vorrücken); stsl. in v drugih jezicih je očitati - ovati le manifestare, očitü manifestus, očitö visibiliter, palam.

Oblomitü.

O. Mitis n. pr. oblomitoje sridice; cf. čes. oblomiti placare; oblomitedlný placabilis.